

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Officio Hominis Christiani In Persecvtione Constitvti

Lens, Jean de

Lovanii, 1578

Annotationes in librum praecedentem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30333

ANNOTATIONES
in librum precedentem.

Pagina 23. De Sancto Eusebio.

Error vel potius mendacium eius qui callide sua verba inseruit sermoni Catholico sub nomine Ambrosii, beatum Eusebium asserens martyrem, vel ex eo coarguitur, quod ipse Ambrosius serm. 82. & alij quidam Eusebium hunc Vercellensem confessorem appellant, non martyrem.

Pagina 30. De Philosophis cum populo sacrificantibus.

Quod de philosophis generatim hic dicimus, habet idem August. lib. de vera religione cap. 1. & 2. de ipso quoque Socrate speciatim mentionem faciens: Satis (inquit) quantum mihi videtur, apparet aliud eos in religione suscepisse cum populo, & aliud eodem ipso populo audiente, defendisse privatim. Socrates tamen audacior ceteris fuisse perhibetur, iurando per carnem quemlibet & lapidem, & quicquid iuraturus esset in promptu, & quasi ad manum occurrisset. Credo intelligebat qualiacunque opera natura, que administrante diuina providentia gignerentur, multo quam hominum & quorumlibet opificum esse meliora, & ideo di-

N 2 uinis

ANNOTATIONES.

minis honoribus digniora quam ea qua in tem-
 plis colebantur. Et infra: Postea suavius ad le-
 gendum quam potentius ad persuadendum scri-
 psit Plato. Non enim sic nati erant isti, id est,
 Socrates & Plato, ut populorum suorum opinio-
 nem, ad verum cultum veri Dei à simulachro-
 rum superstitione, atque ab huius mundi vani-
 tate conuerterent. Itaque & ipse Socrates cum
 populo simulachra venerabatur, & post eius
 damnationem mortemque, nemo ausus est iurare
 per canem, nec appellare quemcunque lapidem
 Iouem. Sic August. eo loco. Ipse quoque Seneca
 nobilissimus aetatis suae philosophus, atque illu-
 stris populi Romani senator, sicuti suis ipse ver-
 bis declarauit, hoc colebat quod reprehendebat,
 agebat quod arguebat, quod culpabat adorabat:
 Quia videlicet magnam aliquid eum philoso-
 phia docuerat (inquit Augustinus) ne supersti-
 tiosus esset in mundo: sed propter leges ciuium
 morésque hominum non quidem ageret fingentem
 Scenicum in theatro, sed imitaretur in
 templo: eo damnabilius, quod ea qua mendaciter
 agebat sic ageret, ut cum populus veraciter a-
 gere existimaret.

Lib. 6. de
 ciuit. Dei
 cap. 10.

Pagina 32. De sententia Caietani.

Non abs re Caietanus, Non enim argu-
 mento leui mouebatur. Nam si est idolo-
 latra censendus, qui externo cultu defert ho-
 norem

ANNOTATIONES.

morem idolo, ei sacrificando, hoc ipsum interim
 animo secretius improbante, sicut Socrates fe-
 cisse videtur: ergo cum in Christianum idolola-
 tram excommunicatio profertur, etiam is qui
 hoc metu finxerit videatur innodatus. Ad si-
 milem modum si excommunicetur contractor
 sacrarum imaginum, aut conculcator augustis-
 simi Eucharistiae sacramenti, aut qui fuerit in
 sanctos cum Christo regnantes verbo factio-
 iniurius: etiam is videtur esse comprehensus,
 qui hoc contra conscientiam sociorum metu unà
 cum ipsis peregerit. Si autem excommunicetur
 hareticus; non est consequens ut is incurrisse
 videatur censuram, qui solam protulerit vocem
 fidei contrariam sine mentis assensu; non enim
 est heresis sine errore mentis, & eo quidem cum
 quo pertinacia coniuncta sit. Adiungam hic
 & Navarri censuram, quod ex eius verbis Cap. 11.
numc. 25
 quam ex meis fieri quis fortasse possit instru-
 etior: Tertio (inquit) qui ex metu vel aliam ob
 causam dicit ex animo aliquid contra fidem,
 vel consensit in aliquod opus infidelitatis ex-
 terius, etiam si intra se & in corde suo opposi-
 tum crederet, sicut Marcellino Papa legimus
 contigisse, cap. Nunc autem, 21. distin. qui non
 solum est excommunicatus in foro exteriori,
 sed etiam in foro conscientiae, secundum Caie-
 tanum, 2. sec. q. 94. art. 1. Sed huius oppositam
 sententiam olim pro responso dedimus, interro-
 N. 3 gati

ANNOTATIONES.

gati de certis casibus, qui cuidam religioso societatis Iesu, apud Sarracenos agenti occurrerunt, erga Christianos quosdam, qui timore percussi, & propter alias causas se esse Sarracenos finxerant: & sequuti sumus eum qui repertorium Inquisitorum composuit in verb. *hereticus*, col. 24. Quod nunc quoque verius arbitramur, quam quod Caietanus asseruit. sic enim Sylvest. verb. *heresis*, q. 9. & 10. Tabiensi verb. *hereticus*. nu. 2. & verb. *Apostasia*. nu. 3. visum est. Et profecto etiamsi hoc nullus assereret, nos eandem sententiam teneremus. Quoniam huiusmodi homo non est verè hereticus, quamvis gravissimè peccet, secundum Alex. Halensem 2. par. tit. 183. membr. 2. Et Ocham. 2. par. Decalog. cap. 6. id quod ex heretici heresisq. definitione, quam in repet. c. *Novit. de Iudic. notab.* 3. num. 41. adduximus, comprobatur. Et excommunicatio illa iuris, qua continetur in bulla *canonice Domini*, solum infertur contra hereticos credentes, vel contra fautores, & receptatores hereticorum, quorum de numero non est censendus is, de quo modo loquimur, nisi quando aliquod opus exterius hereticum commisisset, alicui heresi auxilium prestando: in quo casu excommunicatus remaneret, non quia hereticus, sed quia fautor hereticorum.

ANNOTATIONES.
Pagina 34. De Marcellino.

V Bi positum Marcellus pro Marcellinus.
Hic enim Marcellinus conuictus est ihu-
rificasse in templo Isidis & Vestæ. Ideoq; in syno-
do 300. Episcoporum & 30. presbyterorum ca-
put cinere conuolutum habens, voce clara cla-
mans, dixit: Peccavi coram vobis, & non pos-
sum in ordine esse sacerdotum. Post autem ab
ipso Diocletiano pro fide Christi cum Claudio, &
Cyrino, & Antonino capite truncatus est,
martyrioque coronatus.

Pagina 41. De schismatici sacerdo-
tis absolutione.

Quod dicitur & à schismatico separato ab-
soluti posse penitentem in casu necessitatis
extrema; consentaneum est decreto Tridentinae
synodi, in quo eiusmodi verba sunt: In articulo
mortis omnis sacerdos quoslibet penitentes à
quibuslibet peccatis & cēsuris absolvere potest,
sess. 14. cap. 17. Ex quibus verbis non dubitauit
Navarrus dicere quod sacerdos etiam excōmu-
nicatus & denūciatus, potest hodie absolvere li-
citè fidelē constitutū in prædicto articulo neces-
sitaris, sicut non excōmunicatus. Tum quia con-
ciliū uniuersaliter, nullum excipiendo, loquitur:
tum quia nō obstat quod per excōmunicationem
tollatur, vel certè suspendatur iurisdictio, quam

ANNOTATIONES.

saltem habitualem habet iure diuino, & c. Cap. 27. Cum igitur ait D. Thomas in tertia parte quest. 82. art. 7. ad 2. Solus baptismus permittitur ratus esse hereticis, quia possunt licite baptizare in articulo necessitatis, in nullo autem casu licite possunt Eucharistiam consecrare, vel alia sacramenta conferre; aut sub baptismo penitentiae sacramentum intelligendum est, quod illi in necessitate correspondet, aut quod dicit probabile non est.

Pagina 44. De Origene.

EST scriptum de Origene apud Nicephorum lib. 5. Eccl. hist. cap. 32. quod ad euitaniam corporis stuprum & impuri Aethyopis libidinem, fidem negauerit. Verum in eo haud dubie impie fecit, sicuti & perperam alias, quod semetipsum castrauerit. Magis imitandus in eo, quod iunior noluit cum heretico vel in oratione consistere. Sic enim se habebat Ecclesiastica regula: Vnde est inter Apostolicos canones 63. Si quis clericus aut laicus synagogam Iudaorum aut hereticorum conuenticulum ingressus fuerit, ut preces cum illis coniungat, deponitor, & a communionem secluditor. Est etiam Laodicensis concilij canon 33. non oportere cum hereticis vel schismaticis orare, & concilij Chartaginensis quarti canon 72. cum hereticis nec orandum, neque psallendum. Caepit igitur melius Origenes quam desijt.

ANNOTATIONES.

desijt: ultima primis cesserunt; dissimiles hic vir & ille puer: usque adeo ut diuus Hilarius scripserit Origenem non fuisse hominem Ecclesia. Plura videre licebit apud Vincentium Lirinensem.

Pag. 54. de facto Salomonis.

Mirum cuiquam videri possit cur peccauerit Salomon immolans in excelsis, praesertim cum in excelso Gabaon, quo se contulerat, esset tabernaculum foederis Domini, quod fecit Moyses; & altare aeneum, quod fabricatus fuerat Beseleel, ibi erat coram tabernaculo Domini: atque in eo mille hostias obtulit Salomon Domino, 2. Paral. cap. I. In tabernaculo autem ubicunque esset offerre licebat, nondum praesertim adificato templo. Respondendum est, populari consuetudinem immolandi in excelsis fuisse improbandam, quod non ad tabernaculum ea respiceret, sed ad ipsa excelsa: in quibus, cum plura essent, etiam sine tabernaculo Domini sacrificabatur à populo. Hanc consuetudinem & sequutus est Salomon, & exemplo suo confirmavit.

Pag. 59. De Libellaticis.

ERasmus in annotationibus ad Cyprianum sic dicit: Qui non incendiissent thura idolis, sed per libellos tantum dedissent nomina, Libellatici vocabantur. Est interim manifestum

N S ex D.

ANNOTATIONES.

ex D. Cypriano, quod ydem libellos accipiebant. Virum igitur ab accipiendis, an verò à dandis libellis Libellatici vocarentur, quæri potest.

Pag. 61. De Echolis.

Dilectio Græca apud Strabonē significat argenti purgamentū, id videlicet, quo reiecto atque secreto ipsum argentum redatur purgatius ac purius. Vnde non improbabile videtur translata hanc vocem ad ea munera, quæ dabantur ijs qui sacrificare vel tradere cogebant res sacras. Illis enim abs se muneribus secretis traditisq; purgabatur Christiani apud principem ac populum, tanquam qui obedienter mandata fecissent: istoque modo viri boni ab impijs & iam puri habebantur. Tales frustra sibi blandiebantur de confessione fidei. Vnde Themisius (inquit Apollonius) qui apud Montanistas nomine tantum confessionis inflatus est, vera confessionis fructibus caret: quoniã quidē per multam pecuniã vincula deposuit. Apud Eusebium lib. 5. Eccl. hist. c. 18. Horū interim crimen fuisse levius eorum crimine qui sacrificassent, declarat etiam canō tertius cōcily Elibertini, qui sic habet: Flamines qui nō immolauerunt, sed munus tantū dederunt, eo quod se à funestis abstinuerūt sacrificijs, placuit in fine eis præstari cōmunionē facta tamē legitima penitētia: De his verò qui immolauerant seuerior multo præcedit canon.

Pagina

ANNOTATIONES.

Pag. 17. De habitu & signo falsæ religionis.

Contra præceptum de colendo peccat mortaliter (inquit Nauarrus) qui aliquem habitum vel signum Iudæi vel Saraceni deferret in loco, ubi in veste vel quouis alio charactere, unusquisque sua legis professionem indicat, Angel. verb. Infidelitas. §. 9. Syluester in Summa, verbo Habitus omisio. Id enim facere, perinde est ac præ timore se Iudæum esse aut Sarracenum confiteri. Non autem peccaret propter solam omisionem signi vel habitus Christianismi, dummodo signa Iudæorum aut Sarracenorum non acciperet, sicut recte docuit Caietanus 2. 2. q. 3. art. 2.

Pagina 76.

Imprimis verò ij quorum ad munus pertinet docere & tutari veritatē, &c.) Huc pertinet illud Innocentij: Error cui non resistitur, approbatur: & veritas cum non defensatur, opprimitur. Nec enim caret scrupulo societatis occulta, qui manifesto facinori desinit obuiare. Rursum quis aut tolerare possit errantē, aut non recipere corrigentē? nam ut durū arbitror continentiam præbere peccantibus, ita impiū iudico manū negare cōuersis. Itaque horum silētio multos sæpenumerò perire cōtingit, quos tanquā simplices oves lupi rapiunt ac laniāt, nemine obsistēte. Qui autem non remonet, cū possit iniuriā & dānum, tam est in vitio, quā ille qui facit, inquit Ambr lib. 3. officiorum cap. 36. Proinde si princeps quispiam
 silen-

ANNOTATIONES.

*silentium imperet catholicis pastoribus, memi-
niffe hi debent. Apostolorum: quibus cum esset
non sine graui interminatione mandatum ne
ultra de Christi nomine loquerentur, dixerunt:
Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire
quam Deum, iudicate. Non enim possumus qua
vidimus & audiuiimus non loqui, Actorum 4.
Itaque & diaconus quidam nomine Benjamin,
vt est in Tripar. lib. 10. cap. 33. cum ab impio re-
ge dimissus esset, ea lege ne deinceps Christi do-
ctrinam predicaret, impossibile esse respondit,
vt non communicaret alijs lumen quod ipse
percepisset. Refugiebat illud quod & Gentiles
execrabile esse iudicabant: Erranti nolle com-
monstrare viam.*

Pagina 110.

Talis nimirum est qui dicit; Iuravi, &c.
Aliter hoc alij acceperunt, velut D. Gre-
gorius 4. par. Pastoralis cap. vlt. Nempe vt hoc
dictum sit à Dauide, quemadmodum & illud
dixerat in abundantia cordis sui: Non moue-
bor in aeternum. Quia (inquit) virium eius
non erat manere in custodia quam iurabat, de-
bilitatem suam protinus turbatus inuenit. Vnde
& ad precis opem repente se contulit, di-
cens: Humiliatus sum vsquequaque Domine,
viuifica me secundum verbum tuum. Psal. 98.

INDEX